

Autogol de l'independentisme pel 20-D: abandonar la bandera del referèndum

Sergi Picazo

El candidat d'ERC al Congrés, **Gabriel Rufián**, en un [missatge de campanya electoral penjat a la web del partit](#), va repetir una idea que s'està convertint en hegemònica dins l'independentisme: "Hem d'anar a dir-los que ja hem guanyat. Anem a fer el que mai s'ha fet i anem a Madrid a dir el que mai s'ha dit, ja hem votat, ens hem comptat, i hem guanyat". Rufián repeteix sovint que "els catalans hem intentat 15 vegades votar un referèndum. No sembla una bona idea preguntar-ho per 16a vegada". Segons el número 1 d'ERC al Congrés, "[ja som independents](#)".

El president d'ERC, **Oriol Junqueras**, va centrar el seu discurs del míting central de campanya en la promesa d'En Comú Podem de fer un referèndum a Catalunya per deixar clar davant dels seus militants i simpatitzants una idea: "No ens enganyaran amb la promesa d'una consulta impossible. No cauria en aquest nou parany".

Convergència ha centrat el seu relat de fons de campanya electoral del 20D en les crítiques a la CUP per no pactar govern i en assegurar que no val gaire la pena anar a Madrid, i que, en tot cas, si hi van, és, segons ha dit el candidat convergent **Francesc Homs**, per [negociar la independència](#) amb l'Estat espanyol.

Ni rastre, doncs, del reclam d'un referèndum sobre la independència. Si ja "hem guanyat" no cal fer-lo. Neollengua independentista: "Hem guanyat", "desconnectem", "salpem cap a Ítaca" i adéu-siau. Disculpin?

Una hipòtesi corre pels sanedrins dels estrategues electorals i de comunicació política dels partits catalans. Anar a les eleccions catalanes del **27S amb el reclam del referèndum va acabar convertint-se en una carta perdedora**. O anaves amb el sí a la independència, o amb el no a la independència. Aquesta va ser una de les causes dels resultats decebedors de Catalunya Sí Que Es Pot. La centralitat era una altra. El relat plebiscitari es va imposar. Demanar només el referèndum era visualitzat, com diria el mestre Manuel Castells, una "identitat de resistència". Però, en canvi, anar a les eleccions espanyoles del **20D amb el reclam del referèndum podria convertir-se en una carta guanyadora**. Ara, després dels resultats de les catalanes i en el frame del debat espanyol, el referèndum torna a ser visualitzat com, també diria Castells, una "identitat projecte". Aquesta hipòtesi s'haurà de refutar la nit electoral.

En Comú Podem ha sabut situar-se com els únics que defensen avui el referèndum a Catalunya i, el més important, ha demostrat que tenen suports a la resta de l'Estat, al País Valencià (amb Compromís) i a Galícia (amb Na Marea d'un nacionalista com Xosé Manuel Beiras). Fins i tot, Pablo Iglesias és l'únic líder polític espanyol -amb Alberto Garzón, d'IU- que pot defensar el referèndum a Cadis, en un debat a quatre a Antena 3 o a un pavelló al barri de Llefià. Una jugada mestra hàbilment planificada i impulsada pel nucli dur de Barcelona en Comú, ICV i EUiA.

Segons el CEO, Podem capta votants de Junts pel Sí i la CUP i, en canvi, pescaria poc a C's i PSC

Els Comuns s'han quedat la bandera del referèndum per a les eleccions del 20-D podent així sumar votants de la CUP -l'exdiputat Quim Arrufat va dir a l'Ara que si votés es plantejava dona suport a la

candidatura de Xavier Domènech-, del sector catalanista del PSC i, fins i tot, d'una part d'exvotant esquerranós d'ERC. Atenció a la dada: segons l'última enquesta del Centre d'Estudis d'Opinió, **Podem podia captar vot de Junts pel Sí (16%) i de la CUP (15%) i en canvi captava poc de Ciutadans (5%) i PSC (2%).**

Per què l'independentisme els ha fet aquest regal? Aquest relat pot ser un dels motius que els ha ajudat a posicionar-se, segons les últimes enquestes publicades, com el partit guanyador de les eleccions a Catalunya. Ho admetia el periodista i activista Andreu Barnils en un [article a Vilaweb](#): "En fi, per curiós que sigui de veure, està passant això: els no independentistes tenen la bandera del referèndum d'independència, i nosaltres no. Gol. Un gol per l'escaire".

El full de ruta de Junts pel Sí

Molts amics, independentistes o que almenys voldrien votar sí a la independència, em pregunten, amb sinceritat: 'Escolta, tu que estàs tot el dia parlant de política... com s'ho faran per fer la independència si no ens deixen?'.

El [full de ruta de Junts pel Sí](#), penjat a la seva pàgina web, assegura el següent.

"El procés cap a la creació d'un Estat independent consta d'un procés constituent en dues fases:

- Una primera fase: que comença després del 27S amb una declaració d'inici del procés d'independència, amb la creació de les estructures d'Estat necessàries des d'un govern de concentració i l'inici del procés constituent de base social i popular; i posteriorment es procedirà a la proclamació de la independència, que suposarà la desconexió respecte a l'ordenament jurídic espanyol vigent, i a l'aprovació de la llei de transitorietat jurídica i de la llei del procés constituent.
- Una segona fase de caràcter institucionalment constituent, que comprèn la celebració d'unes eleccions constituents, la culminació del procés de creació de l'Estat independent amb l'**aprovació de la Constitució i la seva ratificació mitjançant referèndum**".

Aquesta proposta és la que va guanyar les eleccions, té 62 diputats al Parlament i impulsarà -si la CUP li dóna suport- el procés a partir d'ara.

Aquesta proposta **oblida per complet el referèndum sobre la independència**. No n'hi haurà. Ni rastre. Els dirigents de Junts pel Sí no es cansen de repetir que han guanyat el plebiscit del 27S i que s'ha iniciat el procés cap a l'estat propi. Només es farà una consulta, al final dels 18 mesos i amb una independència suposadament ja proclamada, sobre la Constitució Catalana del nou estat.

Sincerament, pregunto:

1) Com es pot proclamar sense fer un referèndum la independència unilateral amb només un 47% de vots a favor de partits independentistes, una comunitat autònoma en via morta i intervinguda pel govern del PP, el poderós Estat espanyol en contra de qualsevol avenç democràtic i la Unió Europea i els Estats Units fent-se els sords a qualsevol problema més...

2) Si t'has d'enfrontar a un estat que no accepta fer un referèndum -com si van acceptar Regne Unit o Canadà-, no seria millor enfrontar-te eixamplant la base del sí a la independència? Creieu que el 48% -o fins i tot diria un 51% si hagués guanyat el sí- seria una força potent per anar a plantejar el repte de la sobirania catalana davant la Unió Europea? No seria millor que l'independentisme fes una oferta -en el camp social, però també en el camp identitari- a l'espai del catalanisme popular encara federalista per avançar junts per la carretera de la sobirania? Creieu que insultant molt fort a

Ada Colau per allò de la capital la fareu indepe?

Si ja som independents jo no m'he assabentat de res!

Aquest nou relat pot fer més mal a l'independentisme que cap altre.

Tornar a la via del referèndum

El [Món Convergent i l'Esquerra Indy](#) viuen des de fa setmanes en estat d'angoixa, xoc i frustració per les dificultats que troben Junts pel Sí i la CUP per tirar endavant un acord d'investidura i un suport al pla de govern de CDC i ERC a mig termini. Que si Mas, que si Pla de Xoc. Però han oblidat una qüestió fonamental, almenys fonamental per a un votant independentista: com s'ha de construir la independència si la CUP va dir que el plebiscit s'havia perdut i Junts pel Sí creu que van guanyar.

El problema de veritat és que, malgrat l'opinió subjectiva d'uns o d'altres, el plebiscit del 27-S no va donar una majoria absoluta de vots independentistes. Alguns mitjans de comunicació s'esforcen a donar per ja assolida la victòria. És lògic, doncs, que una part del votant de JxSí no entengui per què carai els nois de la CUP no donen suport al Procés sense dubtes ni fissures. No ho entenen perquè els han explicat una altra pel·lícula. La història del crit del 'We have won! Nous avons gagné' d'Artur Mas al Born.

El relat per convertir les autonòmiques en unes plebiscitàries s'ha convertit en un problema que no permet marge de maniobra

El debat pels independentistes hauria de ser com fer el referèndum de veritat, i no només **qui té la declaració-de-ruptura-més-llarga**. El relat que es va fer des d'alguns partits polítics i mitjans per convertir les eleccions autonòmiques en unes eleccions plebiscitàries s'ha convertit ara en un problema, perquè no permet marge de maniobra. Aquell frame va triomfar i, ara, doncs, tot el que no sigui assolir la independència en 18 mesos es veurà com un fracàs per part dels mateixos independentistes.

El moviment independentista, deia Ramoneda, s'havia convertit en l'únic projecte il·lusionant avui a Catalunya. Era l'únic que ofería alguna cosa per somniar -un nou país, un procés constituent, una nova manera de fer les coses, un país més just i igualitari, etc...- en el relat sobre el futur del país fins i tot per sobre del que pot oferir avui, en plena era de la Gran Depressió i dels Plans d'Ajustament Estructural sobre el sud d'Europa, ni l'esquerra socialdemòcrata ni la dreta neoliberal. ["A Catalunya, l'independentisme juga amb l'avantatge de què disposa d'un relat](#). Per això, encara que les relacions de forces no estiguin de la seva part, manté la iniciativa política", reflexionava fa mesos Ramoneda a El País.

Però, en un altre article recent, el mateix Ramoneda alertava que **"el bloc independentista ha de ser conscient de la relació de forces"**. Els que canten victòria sense pal·liatius des del 27S semblen estar en eterna campanya electoral. Lamentablement, en la realpolitik internacional i sota un sistema capitalista de mercat com l'actual, tot depèn dels interessos del poder polític, dels mercats financers i de les grans corporacions. La voluntat d'un poble forçarà la màquina, però la geopolítica no juga gaire a favor. [Cap poder polític i econòmic important al món dóna avui suport a la independència](#). Catalunya no té influència econòmica (quina gran empresa catalana és partidària de la independència, a banda de la mig 'irlandesa' Grífols?), ni política (no té presència en cap organisme internacional), ni militar (no té ni servei d'intel·ligència) ni demogràfica (un país petit, de

7 milions d'habitants).

Ramoneda explica que el món independentista "ha de saber que no disposa de capacitat legal coercitiva suficient per imposar una ruptura unilateral. Per tant, haurà de pensar a seguir guanyant suports, perquè la seva força està en aconseguir una majoria inqüestionable. I en aquest camí, el referèndum és l'aposta que més adhesions genera a la societat catalana". La pregunta continua sent: Creieu que és viable anar ara a l'enfrontament directe contra uns del Estats més poderosos -membre de l'OTAN, amb bases militars dels Estats Units i amic dels governs europeus més forts- i menys democràtic de la UE amb només una elecció autonòmica en què els partits independentistes van sumar el 47% del vot?

El Procés havia triomfat gràcies a un discurs basat en la democràcia. "No ens deixen votar", "l'Estat no permet la consulta del 9-N", "democràcia segrestada pel govern del PP". Aquesta era la base del triomf del moviment independentista: que és un moviment ultrademocràtic, que només demana poder votar. Aquesta carta de presentació davant la Unió Europea era inapel·lable. Cal recordar que les enquestes publicades asseguraven sempre que entre el 65% i el 80% de catalans estan d'acord a fer un referèndum sobre la independència. Per què el CEO va decidir retirar aquesta pregunta del seu Baròmetre d'Opinió Pública?

Però d'uns mesos ençà, una part del moviment independentista ha decidit saltar-se aquesta fase ultrademocràtica per la fase "tirar pel dret". **Hi ha dirigents polítics absolutament convençuts que el referèndum ja s'ha fet i que cal passar directament a l'acció.** Potser és només un reclam de campanya electoral, i en canvi, el dia 21 canviaran el discurs. Una DUI, un "ja som independents", una Declaració de Ruptura, un "procés de desconnexió". Potser, ara, enmig del fang, amb tota la tensió de campanya electoral i els atacs de l'Estat, no es pot veure ni entendre encara què estem fent. Potser d'aquí uns anys, els historiadors ens diran que aquesta va ser la major errada del moviment independentista català de la dècada del 2010.

Veus indepes pel referèndum

Algunes veus importants de l'independentisme, o del seu entorn, han sortit els últims dies a reivindicar **un canvi radical en el relat i en el discurs sobiranista a favor d'un retorn al referèndum.** Però no són veus a favor de demanar un referèndum a l'Estat ni que confiïn en una victòria per majoria absoluta de Podem i Izquierda Unida. No fan el discurs del '**Referèndum Màgic**' -que seria la rèplica federalista de l'independentisme màgic- sinó que, al contrari, converteixen l'eina del referèndum en una eina de 'real politik' independentista.

Un dels indiscutibles referents del moviment independentista i exlíder d'ERC, **Josep-Lluís Carod-Rovira**, afirmava [en una entrevista a CRÍTIC](#) coses molt interessants i sorprenents per a qui no el conegui gaire. Primer zasca als sobiranistes: "No votaré En Comú Podem, però em nego a no veure'ls com a aliats. Durant la campanya electoral no entenia l'agressivitat cap a Ada Colau". I segon zasca: "No s'ha valorat prou, des dels sectors que opten clarament per la independència, la força que pot arribar a tenir, en un moment donat, una majoria social pel dret a l'autodeterminació, que és molt més àmplia que no la majoria que avui està per la independència. Estic convençut que ens cal el referèndum. I, quan vingui, que vindrà, molta gent, també de l'espai de la Colau, que ara està en posicions federalistes, optarà per la llibertat".

El col·lectiu de **politòlegs d'El Pati Descobert**, [en un article publicat a l'Ara](#), reivindicava que "la insistència en celebrar un referèndum també tindria efectes positius pels actors sobiranistes". Segons ells, "es tractaria de posar sobre la taula una demanda que no és pas incompatible amb els resultats del 27-S", ja que el full de ruta de Junts pel Sí afirmava que es mantindrà "sempre una

actitud expectant respecte l'alternativa d'un referèndum vinculant per l'estat espanyol sobre la independència de Catalunya”.

La clau seria ara pressionar per aconseguir l'aval al referèndum de la comunitat internacional. No de l'Estat

Un dels que ha remogut més el debat en el si de l'independentisme ha estat **el polític Jordi Muñoz** en un article a l'Ara titulat [‘Tornar al referèndum’](#). La clau de volta per articular, de nou, una majoria qualificada sobiranista passa, segons Muñoz, “necessàriament per recuperar un element que mai no s’hauria d’haver abandonat: el referèndum”. La que podríem anomenar **Solució Muñoz pel Retorn al Referèndum** és clara, concreta i contundent:

- “És amb referèndums com es dirimeixen les demandes d’independència en contextos democràtics”.
- “No és viable plantejar un procés de secessió que no passi per un referèndum en què es preguntí directament i explícitament sobre la independència”.
- “El referèndum és la palanca del canvi, la clau que obre el cademat constitucional”.

El polític valencià matisa que “el fet que una part de l'independentisme intenti evitar aquest debat és perillós, perquè deixa un espai que, alguns, volen emprar com a porta de sortida del que ja perceben com un atzucac en què mai no s’haurien d’haver ficat”. La demanda del referèndum no pot ser, de nou, una demanda “inconcreta i etèria” sinó una “exigència inajornable”.

Alguns independentistes diuen que el referèndum ja es va intentar -sense gaire fortuna- en la consulta descafeïnada (perquè només va anar a votar el sí) del 9-N i, fins i tot, en les suposades eleccions plebiscitàries del 27-S. Res no canviaria ara amb un nou intent de fer un referèndum. Però el que diuen els que en saben és que no s’ha de fer un intent igual. La clau, expliquen, és ara pressionar per aconseguir l'aval de la comunitat internacional.

Fins i tot el periodista i activista independentista **Andreu Barnils**, en un [article crític i alhora elogios a Vilaweb](#), acaba reconeixent que la Solució Muñoz del Retorn al Referèndum és “bona, però molt bona, si la comunitat internacional fa d'àrbitre. Aleshores sí. Que Brussel·les s'interposi entre Barcelona i Madrid. Un referèndum seria molt millor que el 27-S, i el 9-N. I tant que sí. Però l'estat no el vol. Pressionat per la UE, ho faria? Doncs jo veig més possible això que no pas que Podem i IU tinguin majoria al Congrés”.

Tots els nous estats que han aconseguit la independència en els últims anys han hagut de passar per un referèndum sobre la independència de sí o no i l’han guanyat amb majories clares. Fins i tot nacions encara sense estat com el Quebec o Escòcia han fet referèndums oficials i legals. Alguns d’ells tenien el permís voluntari i d’inici de l'Estat del qual es volien independitzar, però altres nous estats van haver de forçar la màquina i aconseguir el suport de l'ONU o almenys dels Estats Units per poder fer el referèndum legal (**Sudan del Sud, Kosovo, Montenegro, Timor Oriental**) malgrat que durant molts anys no els era permès fer-lo.

Si el futur Estat català neix sense un referèndum clar, legal i amb pregunta binària de Sí o No... naixerà coix.